

Forhandlingsprotokol for Haveforeningen "Strandhøj", Stiftet den 3/4 1933

Den 14/3 1933 indrykkedes af cykelsmed Hr.Ipsen, Burmeistergade 24, 1.sal en annonce i "Socialdemokraten", med det Formaal at tegne Medlemmer til Dannelse af en Havekoloni, beliggende paa Kløvemarksvej, mellem Haveforeningerne "Strandlyst" og "Rosen".

Således starter forhandlingsprotokollen og fortsætter med referatet fra første møde den 19. marts, hvor 14 indtegnede Medlemmer var mødt. Medlemmerne skulle indskyde i alt 25 kr. Første rate på 15 kr skulle lægges ved indmeldelsen og de resterende 10 måneden efter.

På et bestyrelsesmøde den 29/6 1933 anmodede medlem nr. 65 Carl Jørgensen bestyrelsen til at se, hvor han kunne lægge sit hus, bestyrelsen ville gå op og se på stedet.

Kolonihaveforeningens start var præget af mange stridigheder mellem bestyrelsens og foreningens medlemmer. Den første formand havde have i Strandlyst og da han ragede uklar med flere medlemmer, måtte han trække sig. Bestyrelsen blev skiftet ud tre gange det første år. Der blev indkaldt til utroligt mange ekstraordinære generalforsamlinger. Strid og ballade var der hele tiden. Ærekrænkende udtalelser, beskyldning af uvederhæftighed, og klager over for meget bajerskøl-drikning, når der skulle laves noget fællesarbejde, var snarere reglen end undtagelser i generalforsamlingsreferaterne.

Der var helt fra starten en årlig familiefest i starten af august måned. Den første familiefest i august 1933 endte i kaos og man mistænkte kassereren at have stukket penge tilside til sig selv. Enden blev at han måtte opgive sin have og at der blev gjort udlæg i huset.

På bestyrelsesmøde den 20. april 1934 klagedes over olie eller tran i have nr. 58, som vist nok stammede fra en hval, der var kørt op i 1922. Bestyrelsen fralagde sig ansvaret herfor. Året efter oplystes det på et bestyrelsesmøde 20. maj at Skov Nielsen, der i mellemtiden var kommet i bestyrelsen, stadig sloges med "Valen". Han fik et læs sand på foreningens regning. Det mente han måtte hjælpe.

Meget tidligt omtales en skytteforening, der fungerede i Haveforeningen. Den 3. juli 1934 lånte kolonihaveforeningen skytteforeningen penge til indkøb af bøsser. Skytteforeningen lejede jord til aktiviteterne og de blev på generalforsamlingen den 9/10 1934 udtrykt ønske fra formanden for skytteforeningen om at måtte leje et nyt stykke jord ved siden af det nyopførte marketenderi, som var blevet færdig april samme år.

Skytterne fik ikke en ny skydebane, da generalforsamlingen mente at skydebanen lå godt, hvor den lå. Hvor denne skydebane lå kan man læse i bog 3 (27/6 1945) hvor den "gl. Skydebane nr. 19" omtales. Det vil sige på Lindevej 37 med huset, der står på den høje sokkel! . Den 12. september 1935 fik skytteforeningen lov til at bygge 14 meter fra bagskellet på det lejede areal (?). Og den 22. september 1936 fik bestyrelsen en forespørgsel fra skytteforeningen om at få en lejekontrakt og at måtte få lov til at opføre en lukket skydebane.

I den første protokol omtales skrænthaverne som en særlig gruppe. Der var tanker om, at de skulle have een fast repræsentant i bestyrelsen. Der er noget der kunne tyde på, at de havde

eksisteret før haveforeningens start og at de havde en særordning med Københavns Kommune med hensyn til lejefrihed! Jorden var dårlig og vanskelig at bo på. De dukker op i bestyrelsesreferaterne en gang imellem. Bl.a. var der i 1934/35 tanker om, at de der havde skræntgrundene, skulle have fortrinsret til ledige haver omkring festpladsen.

Festpladsen var under debat tidligt i foreningens historie. Nogle mente at den var alt for stor og at man kunne inddrage en del af pladsen til to eller 3 haver. Dette blev nedstemt og istedet udnævnte man en pladsmand, der skulle tage sig af indretning og pasning af festpladsen.

Allerede den første vinter kan man erfare, at folk har overvintret i kolonihaven. Vi er midt i depressionsårene, med stor arbejdsløshed og boligmangel. Særlig lånemidler hjalp folk i pengenød, således at de kunne betale deres leje på 15 kr. om året. Arbejdsløse havde fortrint til de jobs, der var lønnet af haveforeningen. Frem til efteråret 1937 var der regler om at al arbejde blev udliciteret arbejdsløse medlemmer. Et af jobbene var at være pladsmand, der havde til opgave at passe festpladsen og sørge for at skraldet ikke flød over i tønderne inden det blev afhentet af vognmanden. Pladsmanden fik som honorar 15 kr for pladsen og 5 kr. for skraldet om året.

Der fandtes et offentligt kontor som hed "Jordkontoret", der havde til opgave, at bl.a. sørge for at der ikke skete vinterbeboelse i kolonihaveforeningerne. At sagen var alvorligt, ses af at foreningen modtog en kraftig henstilling fra Magistraten, at sørge for, at der ikke forefandtes beboelse om vinteren med trussel om, at det kunne medføre at kolonihaveforeningen blev nedlagt.

Den 27/4 1935 blev der rettet henvendelse til flere medlemmer om at dokumentere - inden 15/7 - at de havde fast bopæl i en lejlighed i byen. Den 18/7 nævnes at der *kun* er tre medlemmer, der ikke havde skaffet sig fast bopæl andet steds. Til gengæld havde de alle lovet at fraflytte haverne inden den 1/10. Den 30/9 var der kun 2 medlemmer, der ikke havde lejlighed i byen. At sagen var alvorlig, ses af at man overvejede, fra bestyrelsens side, at søge dispensation fra reglerne, hvilket man ikke gjorde, da man mente det ikke kunne nytte noget. Man hører ikke noget om, at de to medlemmer blev sat ud af husene.

Renovation eller ej var et aktuelt spørgsmål i foreningens første år. En del af medlemmerne, mente at man skulle gøre som i andre foreningen, simpelt hen at grave skidtet ned og spare den dyre dag- eller natrenovation. Et billigt tilbud fra en vognmand løste problemet. Man havde et problem med affald, der blev smidt mellem skræntgrundene og kanalen. Militæret, der var genbo til skræntgrundene, havde klaget over uhumskhederne og man havde da også oplevet at skidtet drev til søs. Bl.a. havde en gammel divan sejlet rundt kanalen. Affaldhenkastningen forsøgte standset i 1935.

Protokol 2:

Bestyrelsesmøde den 14. maj 1936: Skov Nielsen klagede stadig over hvalen i haven. Denne gang blev det forelået at grave haven op og fylde den med læsket kalk, som skulle forhindre hvalolien at trække op.

Det var en større opgave at arrangere sommerfest. Politiets skulle give tilladelse og bevilling. Magistraten skulle søges om skattefrihed. I 1936 lejedes der dansegulv og musik. Efter en veloverstået sommerfest blev det drøftet på bestyrelsen at invitere hjælperne til havefesten til en komsammen. Formanden synes at det ville blive for dyrt og 50 kr var gode at arbejde med. Sekretæren mente ikke at man kunne være andet bekendt at modtage hjælp uden en lille

påskønnelse. Det endte med at 34 hjælpere blev inviteret til privat komsammen hos een af bestyrelsesmedlemmernes stue, fruene bagte æbleskiver, plumkage og sandkage. På generalforsamlingen i september 1936 gav et medlem marketenderen sin kompliment fordi han *ikke* havde holdt værtshus i baglokalet.

Den 10. april 1937 drøftedes i bestyrelsen om ikke huset i Sumpen No. 18 skulle fjernes og at Formanden mente at No. 20 skulle anlægges som kolonihave. Huset i "Sumpen" blev fjernet måneden efter og der blev udbetalt 10 kr til pladsmanden for dette arbejde. På samme tid drøftedes om ikke også man skulle fjerne skydebanen. Men da formanden for skydebanen havde betalt leje kunne dette ikke gøres den sommer. Skytteforeningen opsigde selv deres lejemål til generalforsamlingen i september 1937 og et forslag fra bestyrelsen om at foreningen skulle oprette og drive en keglebane og en skydebane, blev forkastet af generalforsamlingen.

I efteråret 1937 blev skydebanen (i no. 57 ?) sat til salg for 100 kr. I januar 1938 kom der et brev fra bygningsinspektoret, der ankede over at der fandtes adskillige wc'er i lejernes haver. For at skaffe sig et overblik over problemets omfang, forlagte bygningskommissionen at der skulle udføres bygningstegninger over alle haver, hvor eventuelle wc'er skulle indtegnes. At lejerne protesterede over denne ekstraudgift, var der naturligvis intet at gøre ved.

Marketenderiet, der blev bygget allerede i vinteren 1933/34 var ikke udført med lovlige materialer og på grund af manglende godkendelse, måtte foreningen optage et nyt lån på 7000 kr i forsommeren 1937 for at bygge et nyt Marketenderi. Efter nybygning af marketenderiet i 1938 skulle der i efteråret vælges ny marketender. På generalforsamlingen 27/9 1938 blev der nedsat et marketenderudvalg og godkendte en kontrakt, som skulle trykkes og opslås i skabet. Det blev en offentlig tilbudsgivningen og den 17/11 åbnedes breve med tilbud fra 550 kr til 1200 kr. De tre bedste skulle der vælges mellem på ekstraordinær generalforsamling den 24/11.

Den 24/7 1938 kan man læse om at haver var indstillet til præmiering af Politiken, som dog uheldigvis glemte Strandhøj ved deres ordinære vurdering. Socialdemokraten derimod, gav 4 præmier til Strandhøj. Præmiesummen blev brugt til at betale en fattig lejers vinterafgift.

Landbrugsministeriet ønskede at få oplyst, hvilke frugttræer der fandtes i kolonihaven. Den 11. august 1939 forelagdes resultatet:

Æbletræer 380 stk.

Pærer 169 stk.

Blommer 130 stk.

Kirsebær 109 stk.

Frugtbuske 929 stk.

Under generalforsamlingen den 27/9 1940 blev der foreslået at drive marketenderiet som et kooperativ. Der blev nedsat et 5-mandsudvalg, der skulle barsle med regler til næste generalforsamling. Forehavenet blev dog opgivet, da tiden ikke var gunstige for sådanne eksperimenter.

Krigens indflydelse ses i protokollen på flere måder: For eksempel optræder mange oplysninger om priser på varer, der kunne skaffe der og der. Kolonihaveforbundets Københavnerkreds indkøbte for eksempel læggekartofler til 22 kr tønden.

Vinterbeboelse var igen et problem for bestyrelsen at håndtere. Der har været tvivl om, at der muligvis kunne dispenseres fra reglerne og visse medlemmer udnyttede denne tvivl til egen

fordel. Et medlem (H.P.Jensen) havde held til at bo i haven gennem i hvert fald to vintre, trods bestyrelsens påkrav om fraflytning. Medlemmet påstod at han havde mundtlig tilsagn fra kommunen om dispensation. Den 4. december 1940 havde bestyrelsen modtaget et skrappt brev fra 2. bygningsdirektøren om at samtlige kakkellovne og rør skulle fjernes øjeblikkeligt. Til trods for trussel om opsigelse vedbliver i hvert fald 3 medlemmer at bo i haven. Situationen gentager sig på nøjagtig samme måde i vinteren 1941/42.

Et andet krigsfænomen var kokspilleriet. Ved generalforsamlingen den 27/3 1941 henstilledes til medlemmerne til ikke at pille koks tæt ved vejene, da man let kunne få skader på vejen når bilerne igen begyndte at køre på dem. Alle opgravninger skulle planeres inden sæsonstarten den 1. marts. Senere krigsår blev datoen rykket til 1. maj i 1944. Uden tvivl har medlemmer nyt godt af de mange koks i jorden, der har været så mange af dem, at overskydende koks kunne sælges for gode penge. Ved generalforsamlingen 3. september 1942 blev festpladsen udliciteret til kokspilning. Ud af tre tilbud valgtes marketenderens bud som det bedste. Kokspilleriet skulle kontrolleres af en af foreningen valgt kontrollør og foreningen skulle modtage en afgift på 1,50 kr pr. hektoliter og festpladsen skulle afleveres planeret 1/3 1943. Som garanti herfor skulle marketenderen lægge 2000 kr.

At arbejdet var meget omfangsrigt ses ud fra at der øjensynligt var mange arbejdere i sving og at der var brug for arbejdsskure til folkene, der arbejdede fra kl 8 til kl. 17. Ved hvert bestyrelsesmøde nævnes, hvor mange hektoliter der var gravet ud: 22/12 - 439 hektoliter, 12/2 4.434 hektoliter, 18/2 4.855 hektoliter. Arbejdet kunne ikke slutte allerede den 1/3 så den blev udskudt til 1/4. Det sidste tal var den 26/3 5.763 hektoliter og foreningens gevindt ved denne aktivitet har beløbet sig til ca. 8.500 kr. At hullet efter denne operation var stort, kan man måske nok forestille sig. Om forslaget med at få bygningsaffald fra de omfattende nedrivninger i Borgergadekvateret kørt ud, vides ikke.

Kokspilleriet var udbredt til mange have og foreningen kunne lukrere på andres foretagsomhed. Den 21/10 1943 indførtes afgift på 200 kr til 5 fremmede kokspillere. Foreningens jagt på koks-indtægter synes at have givet bagslag. Et medlem (gartner W. Schultz) synes at have endnu større forretning igang. Han havde tilsyneladende flere haver i sin hånd (5 måske) som han dyrkede med grøntsager. Sagen, der pludselig dukkede op som et alvorligt problem for bestyrelsen, startede med at en enke på Lindevej 30 (medl. nr. 20) ønskede at overdrage sin have til W. Schultz, som havde dyrket hendes have i 5 år. Han havde en have i forvejen og bestyrelsen nægtede selvfølgelig. Så døde enken og arvingerne ville sælge haven til P. Baj for 1.650 kr. Det forlød at P. Baj var en professionel "skræller af koks" i haver og han havde mange haver på sin samvittighed. Stråmand for denne handel var tilsyneladende W Schultz. Denne handel fik bestyrelsen forhindret. I stedet indsatte skifteretten en ny køber V. Nielsen. Trods mistanke om uærlighed i denne handel også, blev bestyrelsen tvunget til at acceptere handel, selv om bestyrelsen kun havde vurderet haven til 500 kr. V.Nielsen lovede at bebo haven med kone og børn. Det viste sig meget snart at haven blev gravet op og kullene fjernet. Samtidigt afslørede at V.Nielsen og Schultz havde adskillige forretninger sammen, bl.a. frøavl på engene.

Man kan gisne om, hvordan det lykkedes Schultz at bedrive sit forehavende. Han udtaler sig ret ofte på generalforsamlinger og er tilsyneladende ofte i klammeri med andre medlemmer. Den 29/3 1944 væltede hans bistader der står på Lindevej 30. Bestyrelsen ved intet om sagen - beklager blot. Mon ikke denne hændelse er den eneste "lille sabotage" der fandt sted i Strandhøj under besættelsen! W. Schultz var nemlig den ene af fire medlemmer, der blev bortvist fra kolonihaveforeningen for "udansk virksomhed" i maj måned 1945.

Foreningen drøftede i begyndelsen af krigen mulighed for legitimationskort, således de kunne bortvise folk, der ikke havde hjemmel til at færdes i kolonihaveforeningen. Det blev vist blot til, at man skulle gå med sin lejekvittering, som man kunne vise på forlangende. Et medlem

Hr. Larsen var ved at komme galt afsted. Han standsede en værnemagtssoldat og en civil på havegangen og spurgte om de mon havde have her? Det viste sig at den civile (Hr. Petersen) boede på Kastanjevej 11 og ville ikke lade sig fornærme. Larsen slap med trussel om arrestation. Haveforeningen kunne nægte tyske soldater, der blot var på udflugt, adgang til haveforeningen. Soldater med våben og stålhelmet på patrulje havde uindskrænket ret til at færdes i kolonihaverne.

Det antydes under en generalforsamling 12/12 1943 at der var en sag om pistoler og maskingevær, samt en sort vogn med tlf. No. 7744 Eva. Flere medlemmer udtalte sig i sagen, der fandt sted under sommeren 1943, uden at referenten fortæller mere om detaljerne bag historien. Bestyrelsen kunne ikke gøre noget ved sagen, da det faldt ind under begrebet *patruljering!*

Der var andre udefra kommende problemer end fremmede tropper i landet: Den 18/9 1942 modtoges et brev fra en ingeniør fra 2. Bygningsinspektorat, der ville have samtlige huse åbnet, således at han uhindret kunne gå rundt og tjekke om der var ulovlige wc-er og køkkenvaske, der havde afløb i sivebrønde, som der heller ikke måtte være. Bestyrelsen nægtede klogeligt at imødekomme dette ønske. De valgte af slå et opslag op i udhængskabet. Trussel fra bygningsinspektoratet dukker op det næste års tid, for så at afslutte med en skrivelse fra samme inspektorat om at nu var alt godkendt. Om ingeniøren fik held i sit inspektionsarbejde vides ikke udfra protokollen.

Et andet at krigens problem var at fremskaffe varer til marketenderiet og at få en marketender der dur. Den kokspillende marketender fik mange klager, bl.a. for manglende renholdelse af marketenderiet. Efterfølgeren i 1944 døjede med ekstremt faldende omsætning. Man solgte kun det halve af det man solgte i 1939. Ølrationering var et slag for manden og maksimalpriser lagde låg over en mulig mer-avance på andre varer.

(slut på protokol nr. 2)

Kolonihaveforeningen førte deres eget retsopgør efter krigen. To af de fire ekskuderede medlemmer mente ikke at de havde et betændt forhold til besættelsestropperne. J. Petersens trussel mod et medlem i 1943, som omtalt tidligere, blev indgående diskuteret på et særskilt møde den 30. maj, hvor de to parter mødtes. J. Petersen fortalte, at det var en tysker, der opholdte sig illegalt i Danmark siden 1933 og at han havde været arresteret af tyskerne i 1939 (?). På den næstfølgende generalforsamling den 27. juni oplyste formanden at truslen med arrestation var uimodsagt, men da J. Petersen havde solgt sin have imellemtiden, behøvede generalforsamlingen ikke at tage sagen op til yderligere diskussion.

Som den mest fornuftige af de 4 var William Windblad mødt op for at forsvare sig mod beskyldningerne. Hans besøg af en tysk soldat i haven, forklarede han med, at han den dag havde fest i haven og det var en god vens søn fra Hamburg, der var kommet tilfældigt på besøg. Efter dette forsvar læses i protokollen:

“Mørk spurgte Windblad om han ikke havde talt med Tyskerne ved Lejren paa Kløvermarksvej. W. Nej, det havde han aldrig gjort. Hr. Wulf og Mørk havde dog set dette.. Davidsen havde set Winblad sammen med Officerer af Værnemagten i Foreningen. Alexandersen havde ligeledes set ham med tyskere i Haven. Formanden havde følt sig generet over at Windblad havde staaet ude paa Gangen sammen med to tyske Officerer m. Opknappede Uniformsjakke og stirret ind i hans Have” ... “Men denne mand har nægtet alt, det er typisk for den slags mennesker” .... “Michelsen: Jeg anbefaler at Generalforsamlingen lader Winblad gaa samme vej som de tre andre. P. Hansen: Jeg har fuldt ud tilslutte mig Michelsen og mener at vi har hørt nok om Winblad, her er døren. Værsko. Ud -. Generalforsamlingen var paa dette Tidspunkt paa Frysepunktet og lod Ekspeditionen foregaa uden en lyd”.

Efter udvisningen fortalte formanden at Winblads sagfører havde før generalforsamlingen henvendt sig for at høre hvad man beskyldte ham for. Formanden havde svaret sagføreren, at det var en foreningssag og at ikke kunne diskuteres før efter generalforsamlingen. Dem der havde udtalt sig mod Winblad var villige til at stå frem i en evt. retsag og vedkende sig deres udsagn.

Under generalforsamlingens "eventuelt" fortalte H. Mørk om sit og det danske politis internering den 29. august og sit ophold i tysk koncentrationslejr.

Foreløbigt referat 1/10 1997
Jesper Vang Hansen